

Tulevaisuuden opiskelijan osaaminen

Arto O. Salonen

arto.o.salonen@helsinki.fi

www.artosalonen.com

@artoOsalonen

SISÄLTÖ

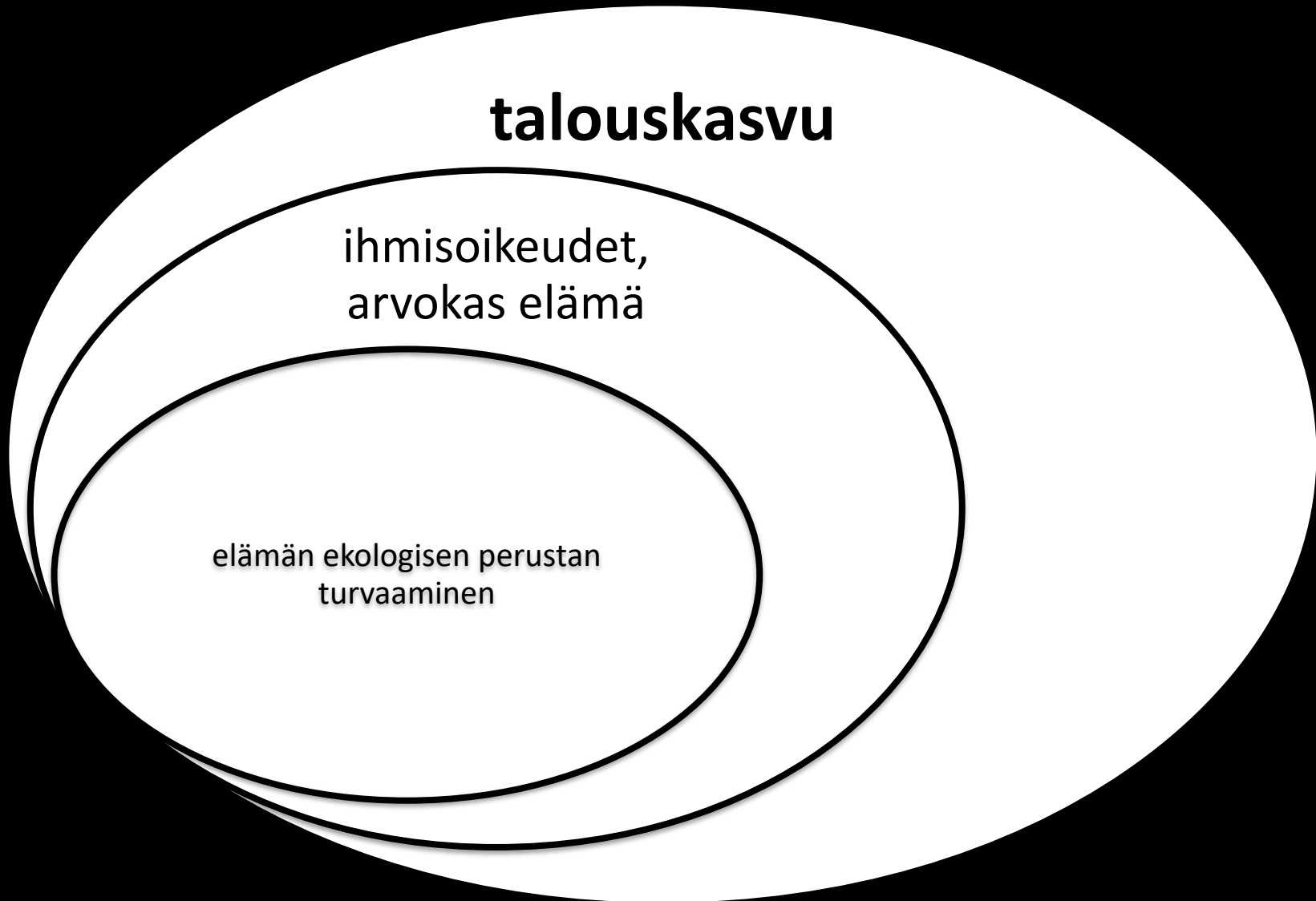
1. Miten tähän on tultu?
2. Suunta tulevaisuudelle
3. Vanhan toisintamisesta uuteen
4. Moninäkökulmaisuus edistyksen edellytyksenä
5. Työn ja oppimisen uudelleen muotoutuminen
6. Motivaation ylläpitäminen

Miten
tähän
on
tultu?

Suomalainen
hyvinvointiyhteiskunta on
poikkeuksellinen
menestystarina
äärimmäisestä köyhyydestä
irti pääsemisessä ja
nopeassa vaurastumisessa.

Toimintaa perusteleva arvohierarkia Suomessa?

**päämäärä, ihanne, unelma,
toivottu tulevaisuus**

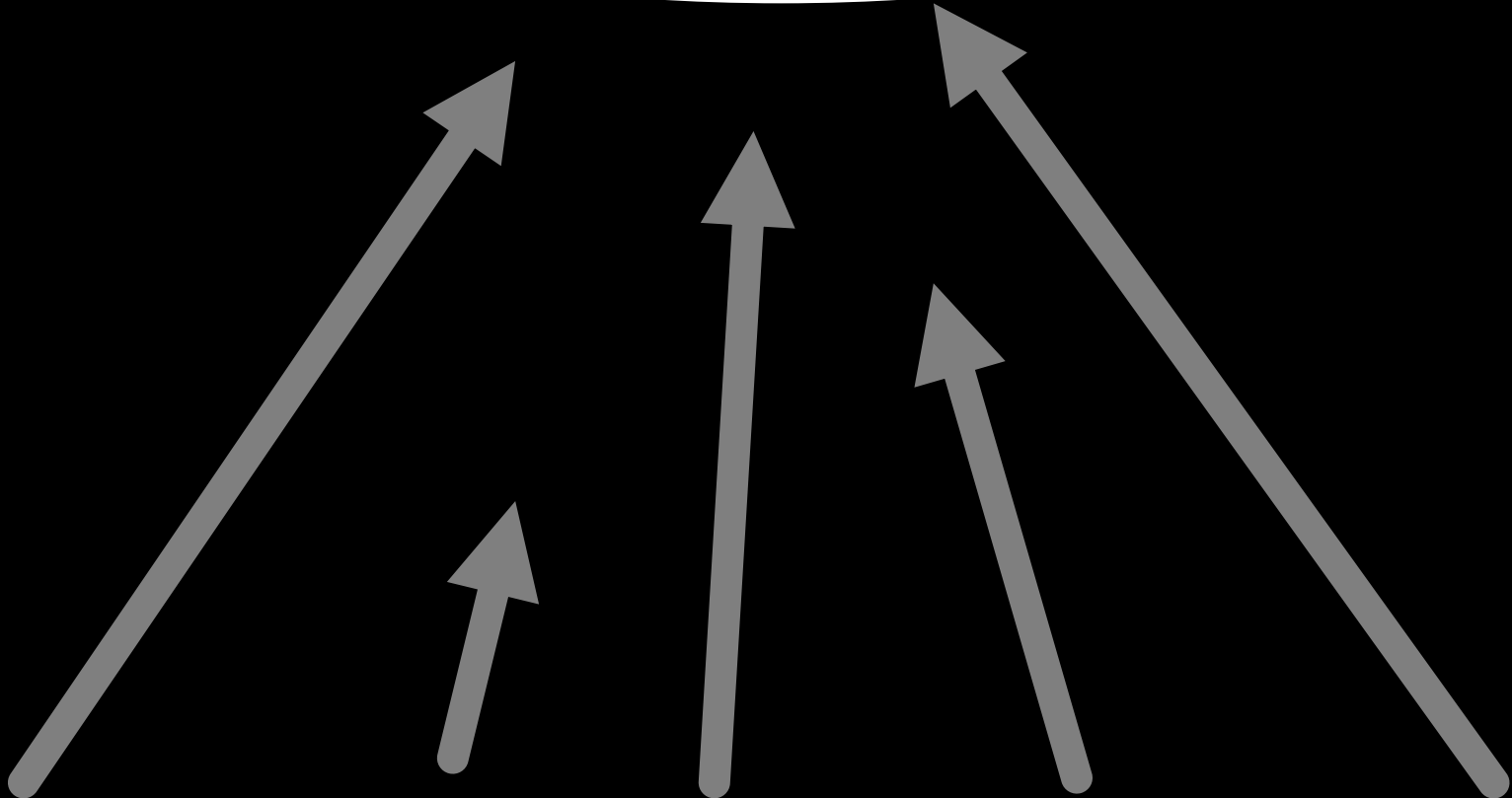
5G

IoT

VR

Alustatalous

AI

Mikä on luovuttamattoman arvokas hyvän elämän perusta?

- talouskasvu?
- teknologinen kehitys?
- tehokkuuspyrkimykset?
- kilpailukyvyn maksimointi?
- tuottavuuden parantaminen?

- Mitkä asiat ovat välineitä ja mitkä päämääriä?
- Mitä välineillä pitäisi tavoitella?
- Mitä tarvitaan, jotta elämä olisi elämisen arvoista?

Mitä on edistys?

Bruttokansantuote **kolminkertaistui** Suomessa
1966-2004

- Ihmisten kokemus elämän merkityksellisyydestä ei parantunut

Bruttokansantuote **nelinkertaistui** Yhdysvalloissa
1947-1998

- Ihmisten kokemus elämän merkityksellisyydestä ei parantunut

Toimimme
edelleen ikään kuin
ongelmanamme
olisi äärimmäinen
köyhyys?

2

Suunta
tulevaisuudelle

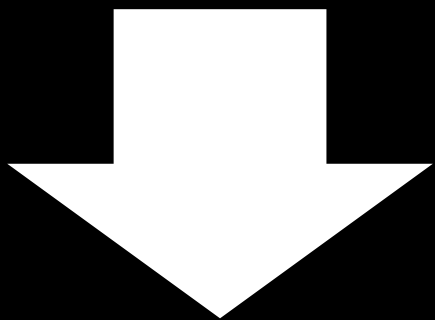
Yltäkylläisyyden ajan
ihmisen suurin vihollinen
on elämän
tarkoituksettomuus?

Kansalaisen kokemus elämän
merkityksellisyydestä muodostuu
kytköksessä johonkin
itsen ulkopuolella olevaan arvokkaaseen

KOROSTUU NYT

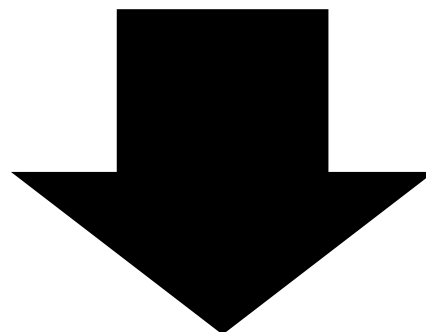
- tiedot
- taidot
- pystyvyydet
- osaamiset
- kompetenssit

”Kaiken voi oppia.”

TULEVAISUUDESSA

- suhtautuminen
- asennoituminen
- motivoituminen
- itseohjautuminen
- itsereflektio

**”Ihminen on
parhaimmillaan siinä,
mistä tykkää.”**

Ihanneyhteiskunnassa ja -organisaatiossa...

- on olosuhteet, joissa jokaisen on helppoa yltää omaan parhaaseensa?
- vapautuu ihmisen täysi potentiaali?

Millainen kokemusympäristö tuottaa elämästä haltioitumista, ilahtumista ja kukoistamista?

- A** Kokemus omaehtoisuudesta
- B** Kokemus pystyvyydestä
- C** Kokemus yhteenkuulumisesta

Deci, E. L., Ryan, R. M., & Guay, F. (2013). Self-determination theory and actualization of human potential. Teoksessa D. McInerney, H. Marsh, R. Craven, & F. Guay (Eds.), *Theory driving research: New wave perspectives on self processes and human development*. Charlotte, NC: Information Age Press. 109-133.

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2012). Self-determination theory. Teoksessa P. A. M. Van Lange, A. W. Kruglanski, & E. T. Higgins (Eds.), *Handbook of theories of social psychology*: Vol. 1. Thousand Oaks, CA: Sage. 416-437

Deci, E. & Ryan, R. (2008). Self-Determination Theory: A Macrotheory of Human Motivation, Development, and Health. *Canadian Psychology* 49(3), 182–185.

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The 'what' and 'why' of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11, 227-268.

Deci, E., & Flaste, R. (1995). *Why We Do What We Do. Understanding Self-Motivating*. New York: Penguin.

Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55, 68-78.

Mitä jää, jos elämästä poistuu

- luottamus
- tyytyväisyys
- elämänilo...

Millaisessa
yhteiskunnassa ihmisten
välinen luottamus
lisääntyy, tyytyväisyys
voimistuu ja elämänilo
parantuu?

	TEOLLINEN YHTEISKUNTA	TULEVAISUUDEN YHTEISKUNTA?
Hyvinvointikäsitys	materiaalinen, kulutuskeskeinen	henkinen, ihmissuhdekeskeinen
Ihmisen rooli yhteiskunnassa	kuluttaja	aktiivinen kansalainen
Elämän tarkoitus	materiaalisen vaurauden maksimointi	arvokas elämä, ihmisten välisen luottamuksen rakentaminen
Politiikan päämäärä	talouskasvun maksimointi	vähäosaisuuden minimointi
Talouden toimintaperiaate	kilpailu, omistajien voittojen maksimointi	yhteistyö, yhteiskunnallisten epäkohtien korjaaminen
Maailman hahmottamisen tapa	atomistinen, yksityiskohtainen	systeeminen, ehyt ja kokonaisvaltainen
Luonnonvarat	kertakäyttöisyys	kaikki kiertää
Energia	likainen energia	puhdas energia
Aika	lyhyen aikavälin ajattelu	pitkän aikavälin ajattelu
Mahdollisuuksien ja riittävyysmitta	raha	aika

3

Vanhan toisintamisesta uuteen

järki + tunne + mielikuviutus

**Kognitiivinen
lähestyminen**

Asioiden tekeminen
paremmin

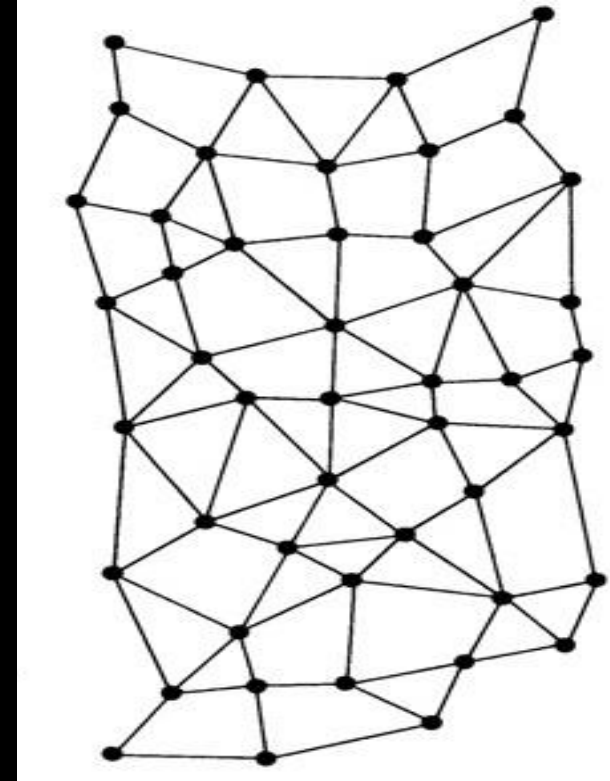
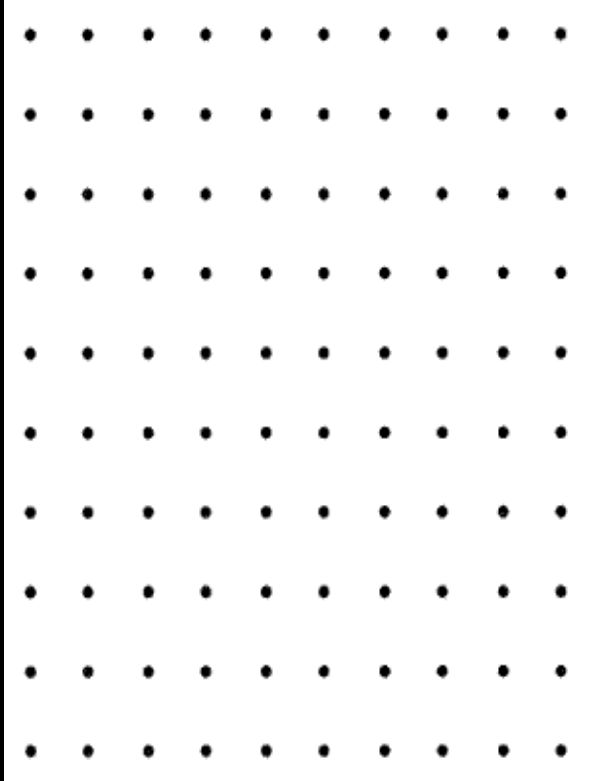
**Metakognitiivinen
lähestyminen**

Tehdään parempia
asioita

**Transformatiivinen
lähestyminen**

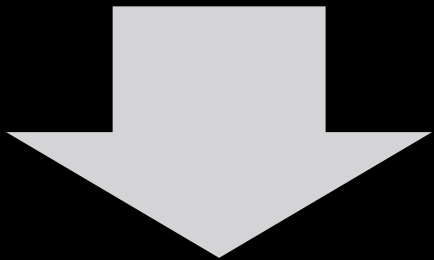
Määritellään ihmisenä
olemista ja suhdetta
ympäröivään
todellisuuteen uudelleen

pistemäiset parannukset > prosessit > systeemiset muutokset

Olemassaolevan toisintaminen

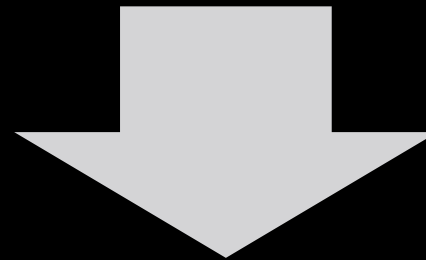
- lukitut käsitteet
- lukittu tapa hahmottaa ympäröivää todellisuutta
- hallinnan tuntu
- tiede

**Vanhojen latujen
parantelu**

Täysin uuteen kurkottaminen

- uudistuvat käsitteet
- avoimuus uusille tulkinnoille ympäröivästä maailmasta
- keskeneräisyys
- taide

**Puuterilumelle
uskaltautuminen**

Tarvitaan järjestelmällistä ja
faktoihin perustuvaa ajattelua,
joka on samalla vapaata,
assosiatiivista ja
mielikuvitteluun tukeutuvaa
ratkaisujen hakemista.

Ihmisissä on muutosta generoivaa potentiaalia

- Sovimme yhteisesti kaikille ihmisille kuuluvista oikeuksista vuonna 1948
- Kaksinkertaistimme eliniänodottemme 100 vuodessa
- Pysäytimme otsonikerroksen repeämisen
- Suomessa ei enää tupakoida vuonna 2040?

Moninäkökulmaisuus
edistyksen
edellytyksenä

4

Käsityksemme
ympäröivästä maailmasta
perustuu yhdessä luotuun
tulkintaan ja määrittelyyn
(joka on keskeneneräinen ja
jopa harhainen).

Ihmisiä eivät häiritse asiat, vaan heidän käsityksensä niistä (Epiktetos)

Tarvitaan järjestelmällistä pyrkimystä vallitsevien käsitysten kumoamiseen ja ajattelussa piilevien epäjohdonmukaisuuksien tunnistamiseen

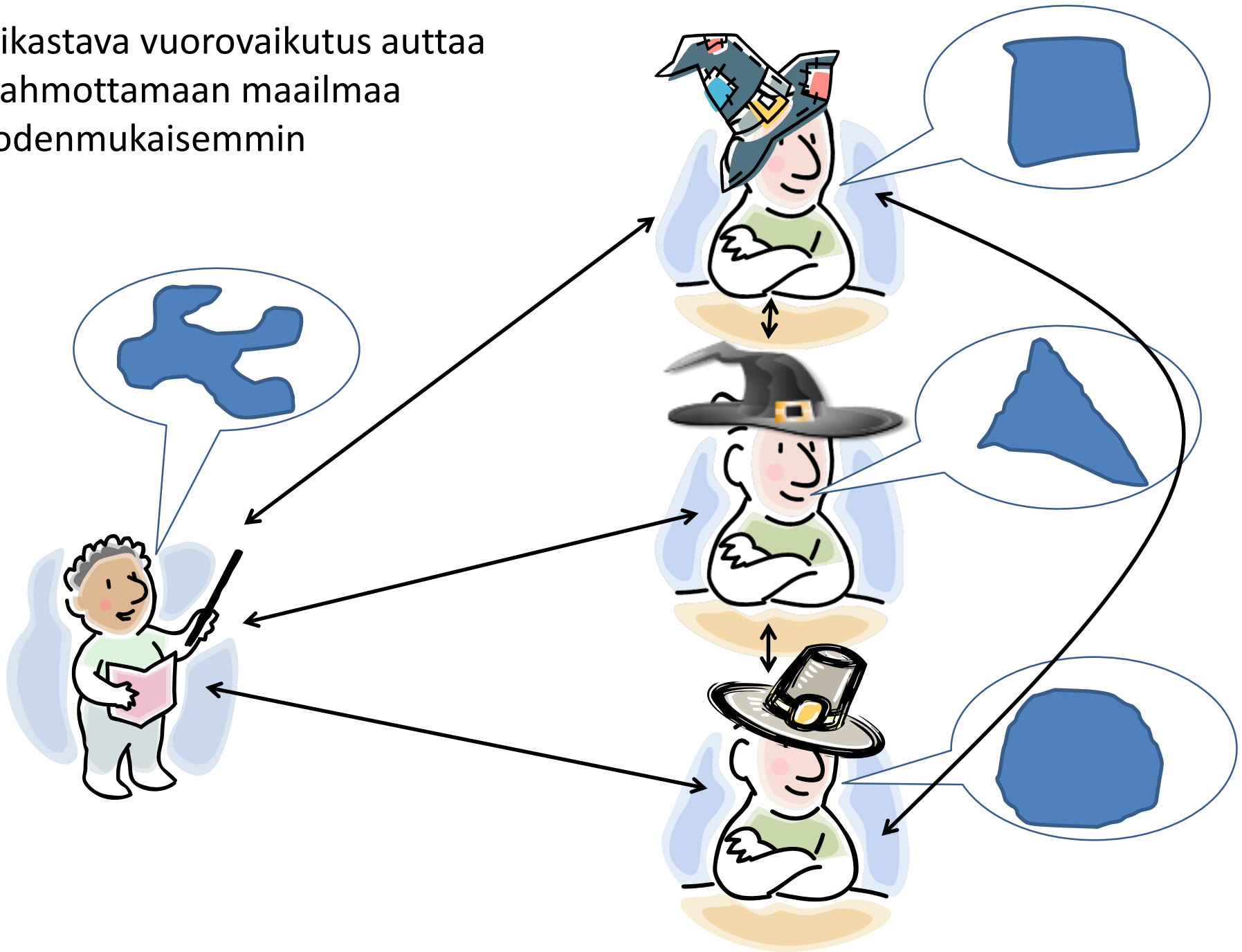
- kriittinen itsereflektio
- omien uskomusten, ennakko-oletusten ja tulkintojen kriittinen arviointi
- ajattelu selkiytyy ja järkipäristyy, siitä tulee ristiriidatonta

Todellisuuden tulkintamme jää
aina vajaaksi ja keskeneräiseksi

T
U
L
K
I
N
T
A

Rikastava vuorovaikutus auttaa
hahmottamaan maailmaa
todenmukaisemmin

Kehittyvän vuorovaikutuksen muodot

1. Väittely
2. Keskustelu
3. Dialogi

Pätevä rationaalinen yhteisymmärrys voidaan saavuttaa kommunikaatiossa, joka on symmetristä, vastavuoroista ja refleksiivistä.

Kohtaamisosaaaminen

Asiantuntija- keskeisyys	Dialogisuus kohtaava läsnäolo jaettu ymmärrys moniäänisyys vastavuoroisuus yhdessä ajattelevinen	Asiakas- keskeisyys
minä - se	MINÄ - SINÄ	se - minä

Dialogisuuden olemus ilmenee peleissä

Peli täyttää tarkoituksensa vain jos pelaaja kadottaa itsensä peliin.

Pelin olemisen tapa ei salli pelaajan suhtautua peliin, niin että peli olisi objekti.

TANSSII SUSIEN KANSSA, ohj. Kevin Costner

Tuulitukka: En välitä puhua tästä valkoisesta miehestä. Mitä tahansa hän on, hän ei ole sioux, ja siksi hän on vähempiarvoinen. Ajatus siitä, että lisää valkoisia on tulossa, saa minut nauramaan.

Potkiva lintu: Tuulitukan sanat ovat voimakkaita, ja minä olen kuunnellut niitä. On totta, että valkoiset ovat köyhä rotu ja vaikeasti ymmärrettävissä. Mutta älkäämme erehtykö, valkoiset tulevat.

Tuulitukka: Potkiva lintu katsoo aina eteenpäin ja hyvä niin. Mutta tämä mies on merkityksetön. Otan mukaani joitakin miehiä ja ammumme muukalaiseen pari nuolta. Jos hän todella on voimakas, hän ei haavoitu. Jos hän ei ole voimakas, hän kuolee.

Poppamies: Kukaan mies ei voi käskää toista miestä. Mutta valkoisen miehen tappaminen on monimutkainen asia. Jos tapat yhden, miehiä tulee lisää.

Päällikkö: Tämä kysymys on omiaan hämmentämään. On vaikea tietää, mitä pitäisi tehdä. Meidän on puhuttava lisää tästä.

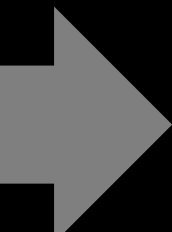
Voimauttavat kohtaamiset

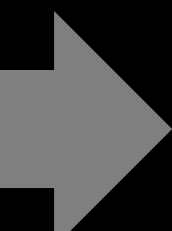
Timo Pajunen

- ➡ jaettu ymmärrys
- ➡ moniäänisyys
- ➡ kohtaava läsnäolo

**Onko kukoistavan perheen,
asuin yhteisön, työpaikan ja
kansakunnan idea siinä, että
paras meistä on se, joka saa
muut loistamaan?**

onnistuja on se, joka saa muut
ylittämään itsensä

tavoiteltavinta on saada muut
kokemaan itsensä vahvoiksi

Työn ja oppimisen
uudelleen
muotoutuminen

5

Työkulttuurin siirtymä hierarkiasta kohti ketteryyttä

HIERARKIA

vakaus ja pysyvyys

rutiinit ja ennustettavuus,
virheiden välttäminen

persoonattomuus, konemaisuus

säännöt ja määräykset sitovat
ihmisiä toisiinsa

KETTERYYS

luovuus ja innovatiivisuus

kokeilut ja riskinotto,
virheet liittyvät uudistumiseen

värikkyys, inhimillisuus

luottamus liittää ihmiset
toisiinsa

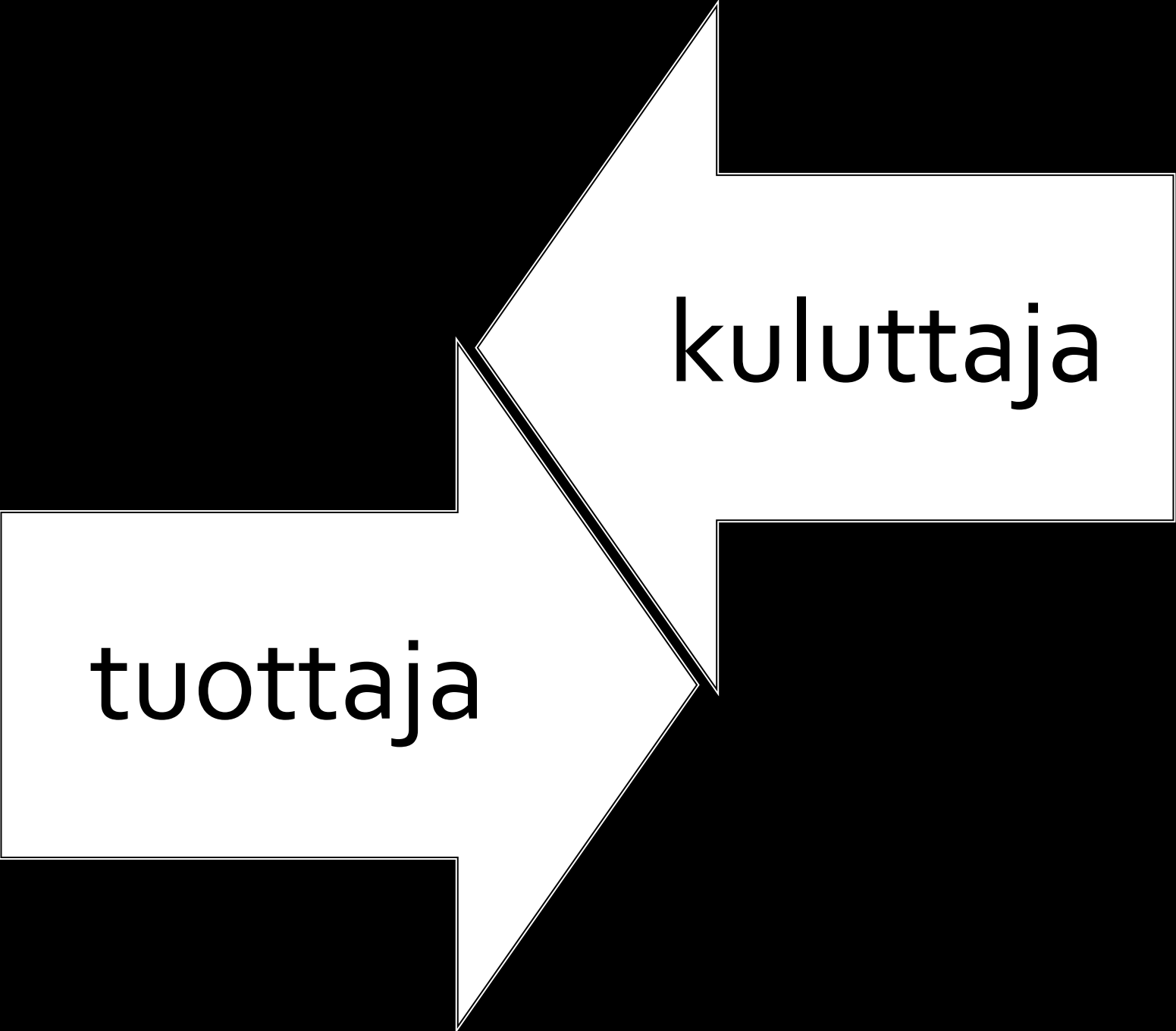
työaika

vapaa-
aika

A diagram consisting of two white arrows pointing towards each other on a black background. The arrow on the left points to the right and contains the text 'palkkatyö'. The arrow on the right points to the left and contains the text 'vapaaehtoistyö'. The two arrows meet at a central point, forming a diamond shape.

vapaaehtoistyö

palkkatyö

kuluttaja

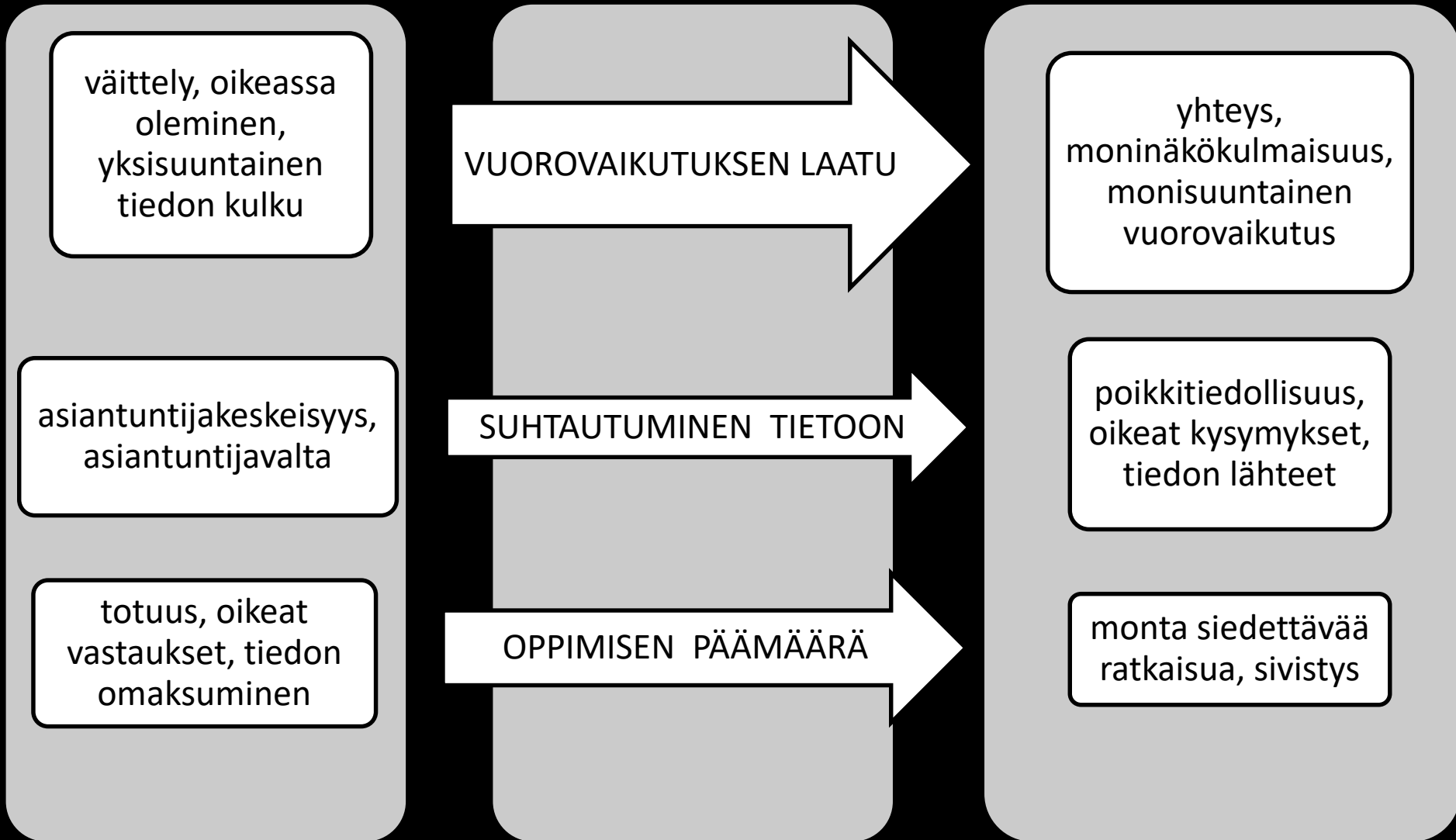
The diagram consists of two large, white, blocky arrows pointing in opposite directions against a black background. The top arrow points to the right and contains the word 'kuluttaja'. The bottom arrow points to the left and contains the word 'tuottaja'. The two arrows meet at a central point, creating a visual representation of a two-way relationship or exchange.

tuottaja

Transversaaliset taidot korostuvat

- oppimaan oppiminen
- elämänhallinta, itsereflektio
- luova ongelmanratkaisu
- yhdessätoiminen, vuorovaikutus

Oppiminen ennen ja tulevaisuudessa

Motivaation
ylläpitäminen

6

Välineellistävä suhtautuminen tukahduttaa motivaatiota

Välineellistävä vuorovaikutus

Tasavertainen vuorovaikutus

Passiivisesta kohteesta aktiiviseksi oman elämän tekijäksi

Miltä tuntuu olla

- Potilas?
- Kohde, kohderyhmä?
- Käyttäjä?
- Asiakas?
- Kuluttaja?
- Hyödynsaaja?
- Kansalainen?
- Ihminen?

Vieraita tietoisuuksia ei voida tarkastella, analysoida ja määritellä objekteiksi, olioiksi - niitä voi vain puhutella dialogisesti. Muutoin ne kääntävät meille objektiksi muutetun puolensa.

Kuinka olla
kaikkeaa sitä,
mitä omista
lähtökohdista käsin voi
parhaimmillaan olla?

Itsearvostuksen teoria	Arvokkaaksi ihmiseksi itsensä kokeminen ennustaa motivoitumista. - Hyväksytyksi tuleminen - Itsensä tarpeelliseksi kokeminen
Itsemääräytymisen teoria	Henkisten perustarpeiden tyydyttyminen ennustaa motivoitumista - Kompetenssi - Osallisuus - Autonomia
Minäpystyvyysteoria	Myönteinen käsitys omasta pystyvyydestä ennustaa motivoitumista.
Odotusarvoteoria	Osaamisen itselle tuottama hyöty määrittää motivoitumista. > Tärkeäksi koettu asia opitaan helpoiten.
Päämääräteoria	Tavoitteen koettu laatu määrittää motivoitumista > Selkeät, sopivan haastavat ja yhdessä suunnitellut tavoitteet ennustavat hyviä tuloksia. > Palaute lisää motivaatiota.
Attribuutioteoria	Onnistumisiin ja epäonnistumisiin liittyvät syysselitykset (kausaaliatribuutit) määrittävät motivoitumista: - Pysyvien henkilökohtaisten ominaisuuksien liittäminen onnistumiseen ennustaa hyvää motivaatiota. - Pysyvien henkilökohtaisten ominaisuuksien liittäminen epäonnistumiseen ennustaa heikkoa motivaatiota
Älykkyysteoriat	Älykkyyden muuttumiseen uskomisen ennustaa hyvää motivaatiota.

LOPUKSI

Toisen asemaan
asettumisen taito on
avain kaikkeen
edistykseen?

- moraalin perusta
- kaiken toisenlaisen lähtökohta
- merkityksellisyyden lähde

Kiitos!

artosalonen.com

arto.o.salonen@helsinki.fi